

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

Theoretical Conceptual Framework of People's Political Behaviors

ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล* ยูภาพร ยูภาส สันญา เคนาภูมิ

Saksin Udomwittayapaisarn, Yupaporn Yupas, Sanya Kenaphoom

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Student Doctor of Public Administration, Mahasarakham Rajabhat University,

รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Associate Professor, Faculty of Politics and Public Administration

Mahasarakham Rajabhat University.

E-mail: suppersin11@gmail.com

Received: January 23, 2019

Revised: April 22, 2019

Accepted: May 7, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การสังเกตการณ์ทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ การติดตามนโยบายของพรรคการเมือง ระดับชาติและระดับท้องถิ่น การติดตามผลการดำเนินการของรัฐบาลผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โครงการรถไฟฟ้า หรือ แก้ไขปัญหาราคาสินค้าแพง ฯลฯ การติดตามข่าวสารพฤติกรรมของนักการเมือง เช่น มีการทุจริตคอร์รัปชัน การสนทนาหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกับบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือ บุคคลอื่น (2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งทางการเมือง การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การชักชวนบุคคลอื่นไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การเข้าร่วมฟังการปราศรัยของผู้สมัคร รับเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และ (3) การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง เช่น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาประเทศ กับ นักการเมือง การยื่นข้อเรียกร้องความต้องการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ กับนักการเมือง การร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการดำเนินงานของนักการเมืองในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติในการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องความต้องการบางสิ่งบางอย่างผ่านนักการเมือง

คำสำคัญ: กรอบแนวคิด พฤติกรรมทางการเมือง

Abstract

This article aims to study political behavior by studying ching from related documents, concepts, theories and research by applying theoretical framework of political behavior. There were three elements: 1) political observation such as political news tracking from radio, television, newspaper, internet and so on, policy tracking of political party (national and local levels), government performance tracking through various medias such as metro project or fix expensive products and so on, monitoring the behavior of politicians such as corruption, discussing or expressing political opinions with family members, friends or another person; 2) political participation such as attending to political election, going to the polls, persuading others to the polls (local and national level), news disseminating to motivate others to go to the polls (local level and national level), and 3) entering into a political partnership such as commenting on policies or country development guidelines with politicians, filing a demand claim about solving various problems with politicians, political meeting with political party and political groups, collaborating with government officials or with local and national politicians in implementation of government policy such as village funds project and so on, and gathering to request.

Keywords: Framework, Political behavior

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยประชาชนอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่า ประชาชนทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นในบางนครรัฐกรีกโบราณช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครรัฐเอเธนส์ (Athens) หลังก่อการกำเริบเมื่อ 508 ปีก่อนคริสตกาล ประชาธิปไตยแบบนี้เรียกว่า “ประชาธิปไตยทางตรง” ซึ่ง ประชาชนเกี่ยวข้องในกระบวนการทางการเมืองโดยตรง ผู้ชายทุกคนในนครรัฐต่าง ๆ ที่บรรลุนิติภาวะมีสิทธิเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการปกครองบ้านเมืองเพื่อกฎหมายและตัดสินข้อปัญหาต่าง ๆ ในระยะหลังมีจำนวนประชาชนเพิ่มมากขึ้นทำให้การเข้าประชุมพร้อมกันทำได้ยาก จึงเกิดแนวความคิดที่จะส่งตัวแทนที่ประชาชนเลือกมาทำหน้าที่แทนตน เพราะเห็นว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดี เรียกแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยทางอ้อม” รูปแบบการปกครองดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้เกิดประชาธิปไตย และในสมัยช่วงต้น ค.ศ. 1200 อังกฤษมีการปฏิบัติประชาธิปไตยสำคัญอีก 2 ครั้ง ก่อนที่จะนำมาซึ่งการประกาศอิสรภาพของอเมริกาจากอังกฤษ ค.ศ. 1776 และการปฏิบัติประชาธิปไตยของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ต่อมาประชาธิปไตยถูกเรียกว่า ระบอบการปกครองสุดท้าย

สำหรับประเทศไทย มีแนวความคิดที่จะนำการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ โดยเริ่มเป็นรูปธรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงดำเนินนโยบายเพื่อเป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยแบบค่อยเป็นค่อยไป และมีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดินโดยมีการจัดตั้งสภาแผ่นดินขึ้น 2 สภาด้วยกัน ได้แก่ 1) รัฐมนตรีสภา ทำหน้าที่ถวายคำปรึกษาการแผ่นดิน รวมทั้งพิจารณาพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดกฎหมายต่าง ๆ และ 2) องคมนตรีสภา ทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาในพระองค์และมีหน้าที่ปฏิบัติราชการแผ่นดินตามแต่จะมีพระราชดำรัส มีการปฏิรูปองค์การบริหารส่วนกลางใหม่ และที่สำคัญคือการยกเลิกทาส ซึ่งนับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงจัดตั้งเมืองดุสิตธานีขึ้น ซึ่งเป็นเมืองจำลองรูปแบบระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2461 ภายในบริเวณพระราชวังดุสิต มีลักษณะเป็นเมืองเล็ก ๆ คล้ายเมืองตุ๊กตา เพื่อเป็นแบบทดลองของการปกครองบ้านเมืองในระบอบประชาธิปไตย และในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 พระองค์ทรงตั้งพระราชปณิธานที่จะวางรากฐานการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังปรากฏหลักฐานและเอกสารการเตรียมการพระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนหลายครั้ง แต่ถูกยับยั้งจากที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภาว่ายังไม่ถึงเวลาอันสมควร จนในที่สุดมีกลุ่มบุคคลที่เรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” ได้ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจนถึงปัจจุบัน

นับตั้งแต่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 เราพัฒนาระบบการเมืองในรูปแบบนี้มาเป็นช่วงระยะที่ไม่ยาวนาน ในการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นการปฏิวัติรัฐประหาร การสับเปลี่ยนกันขึ้นสู่อำนาจทั้งที่ชอบธรรมและขาดความชอบธรรม มีการเลือกตั้งแม้ว่ามีความพยายามหาวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมหลากหลายวิธี แต่ก็ยังไม่เคยปรากฏว่ามีรัฐบาลชุดใดที่สามารถอยู่ได้ครบวาระ มักจะเกิดเหตุการณ์ยุบสภาบ่อยครั้งมากในสังคมประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ซึ่ง ชีรยุทธ บุญมี ได้อธิบายเรื่องจุดเปลี่ยนทางการเมืองเอาไว้ 3 ยุค ดังนี้ 1) ยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 คือ เป็นยุคเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประเทศไทยได้การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นครั้งแรกควบคู่กับระบอบเผด็จการทหาร และการเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้น ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่วิถีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยเป็นครั้งแรกแต่เนื่องจากประเทศไทยยังขาดฐานทางเศรษฐกิจสมัยใหม่และชนชั้นกลางผู้คนจึงมองประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพเป็นเพียงสิ่งที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเฉย ๆ โดยไม่เกี่ยวพันเป็นผลประโยชน์ในชีวิตประจำวันแต่อย่างใด ส่งผลให้กลุ่มข้าราชการซึ่งมีความรู้ ฐานะ และอำนาจมาก นำสังคมก้าวหน้าสู่อำนาจอย่างรวดเร็ว คณะข้าราชการทหารพลเรือนมีอำนาจครอบงำทางเศรษฐกิจ การเมือง เป็นช่วงเวลายาวนานที่ทางสังคมรัฐศาสตร์ เรียกว่า ระบอบอำมาตยาธิปไตย 2) ยุคประชาธิปไตยประชาชน 14 ตุลาคม 2516 มีเป้าหมายคือ การต่อต้านคัดค้านระบบเผด็จการทหาร เพื่อให้ได้การปกครองประชาธิปไตยแบบที่มีการเลือกตั้ง พลั้งสำคัญที่ผลักดันคือ นักศึกษา ปัญญาชน ทำให้เราได้รัฐบาลมาจากกระบวนการเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่ คุณประโยชน์ของเหตุการณ์ก็คือการปลดปล่อยธุรกิจต่าง ๆ ทั้งท้องถิ่นและระดับชาติให้พ้นจากการครอบงำของทหารและข้าราชการ ทำให้เศรษฐกิจพัฒนาตัวเองให้เติบโตทันสมัยในอีกด้านหนึ่งช่วยสร้างสำนึกประชาธิปไตยของคนไทยเพิ่มมากขึ้น และทำให้เกิดระบบพรรคการเมือง และการเลือกตั้งถูกครอบงำเกือบสิ้นเชิง โดยนักการเมือง ผู้ทรงอิทธิพลท้องถิ่น และกลุ่มทุนขนาดใหญ่ต่าง ๆ เกิดปัญหาชื่อเสียงโกกัน น้อยคนอำนาจ ไม่ฟังเสียงประชาชน 3) ยุคของการปฏิรูปการเมืองตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาคม 2536 จนมาถึงปัจจุบัน สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคปฏิรูปการเมืองมุ่งหวังจะแก้ปัญหาความไม่ชอบธรรมของระบบการเมืองที่เกิดจากการชื่อเสียงและการครอบงำ โกงกิน การปฏิรูปการเมือง จึงเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่น่าสนใจที่จะเปลี่ยนโฉมหน้าของการเมืองไทย

ดังนั้น จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของประชาชน ประเทศไทยเองได้นำแนวความคิดที่จะนำการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้เริ่มเป็นรูปธรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี 2475 ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบการเมืองในรูปแบบนี้มาเป็นช่วงระยะที่ไม่ยาวนานและเกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการปฏิวัติรัฐประหารการสับเปลี่ยนกันขึ้นสู่อำนาจทั้งที่ชอบธรรมและขาดความชอบธรรม และมีเหตุการณ์ความวุ่นวายเกิดขึ้นมากมายในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา โดยปัญหาเหล่านี้จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งจะเห็นได้จากพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนที่ผ่านมาในการออกเสียงประชามติของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อจำแนกรายภาคพบว่ามีความเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ประชาชนทะเลาะกันไม่รับร่างรัฐธรรมนูญและไม่เห็นด้วยกับคำถามพ่วง (มติชนออนไลน์, 2559) แต่ถึงแม้ว่าการลงคะแนนเสียงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีสัดส่วนที่สูง แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผลการลงประชามติปี 2559 ได้ในท้ายที่สุด เพราะผู้ออกมาลงประชามติในครั้งนั้นมีจำนวนน้อย โดยเป็นภูมิภาคที่มีผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด คือร้อยละ 52 ซึ่งก็เป็นที่น่าสังเกตเช่นกันว่า ทำไมจำนวนผู้มาลงประชามติจึงมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกตั้งครั้งก่อนหน้า คือมีจำนวน 67% และการเลือกตั้งครั้งต่อมาในปีเดียวกันซึ่งมีสูงถึง 71% การลดลงอย่างมีนัยสำคัญของจำนวนผู้ไปลงคะแนนเสียงประชามติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้คนไม่ออกไปลงประชามติในครั้งนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนว่ามีลักษณะเช่นไร

ระเบียบวิธีดำเนินการ

บทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งโดยเริ่มจากการศึกษาจากการเขียนบทความวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการตีพิมพ์ (ภัทรพล ทศมาศ และคณะ, 2560) การพัฒนาเนื้อหาสาระเป็นกรอบแนวคิดจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomena) (Kenaphoom, 2014A) เป็นการเบื้องต้น จากนั้นทำการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากวิธีการคิดเชิงเหตุผล (Kenaphoom, 2014B) การศึกษานำร่อง (Pilot study) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นการพัฒนารอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานราก (Kenaphoom, 2015) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความลงตัวของเนื้อหาสาระ (Kenaphoom, 2014D) และทำการตรวจสอบกรอบความคิดให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย (Kenaphoom, 2013) จากการดำเนินการดังกล่าวผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเชิงพรรณนาความดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

คำว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ หรือการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า พฤติกรรมจัดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่อินทรีย์เป็นผู้กระทำ ทั้งที่แสดงออกมาให้เห็นรวมทั้งที่ซ่อนเร้นไวภายใน และพฤติกรรมนั้นบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้ชัด เช่น การนอน การเคลื่อนไหว อิริยาบถและกิริยาท่าทางต่าง ๆ จัดเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนการกระทำภายในบุคคล ซึ่งผู้อื่นไม่สามารถรับรู้ หรือสามารถสังเกตได้โดยตรง แต่ใช้เครื่องมือวัดได้ เช่น เราสามารถวัดความดันเลือด การเปิดช่องม่านตา คลื่นสมอง แรงต้านทานไฟฟ้าของผิวหนัง เป็นต้น เหล่านี้จัดเป็นพฤติกรรมภายใน ส่วน ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2541) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรม คือ การแสดงออกซึ่งปฏิกิริยาอาการ หรือ การกระทำของมนุษย์ (และสัตว์ด้วย) พฤติกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ได้แก่

พฤติกรรมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้โดยตรงจากประสาททั้ง 5 (หู ตา จมูก ปาก และผิวหนัง) ซึ่งแยกได้เป็น 1) พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรงไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น หัวเราะ ร้องไห้ อ้าปาก กระโดด และ 2) พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง โดยใช้เครื่องมือช่วย เรียกพฤติกรรมประเภทนี้ว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular behavior) เช่น การเดินของหัวใจ, ความดันของโลหิต, ความต้านทานกระแสไฟฟ้าที่ผิวหนัง และ พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล จะโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม ปกติผู้อื่นจะไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมประเภทนี้ได้โดยตรง ถ้าไม่บอก ไม่แสดงออกมา ให้เป็นที่สังเกต พฤติกรรมภายในจึงเป็นเรื่องของประสบการณ์ส่วนบุคคล (Private Experience) ตนเท่านั้น ที่รู้ ตัวอย่างเช่น ความคิด ความจำ จินตนาการ ความฝัน และพฤติกรรมความรู้สึกต่าง ๆ เช่น กลัว เสียใจ หิว เจ็บ เพลีย ฯลฯ ซึ่งแบ่งเป็น 1) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยรู้สึกตัว เช่น หิว เหนื่อย ตื่นเต้น ชื่นชม พฤติกรรมเหล่านี้ เจ้าของพฤติกรรมรู้สึกตัวว่ามันเกิด แต่เจ้าของพฤติกรรมอาจจะควบคุม หรือเก็บความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดงออกซึ่งกิริยาอาการหรือสัญญาณใด ๆ 2) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว พฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นภายใน โดยบางครั้งบุคคลไม่รู้สึกตัว แต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของบุคคลผู้นั้น เช่น ความขลาด หวาดกลัว ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนา ความสุขใจ และค่านิยม ตันติวิทย์ (2543) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แตกต่างไปบ้าง แต่โดยความหมายแล้วมีความสอดคล้องกันคือ พฤติกรรมบางอย่างเราสามารถรับรู้ได้ด้วยอวัยวะรับความรู้สึก (Sense organ) เช่น เวลาเรายืน นั่ง พุดคุย ดีใจ เสียใจ หรือโกรธ แต่พฤติกรรมบางอย่างเราสังเกตเห็นไม่ได้ อาจรู้ได้โดยมีเครื่องมือวัดพฤติกรรม เช่น เครื่องมือจับเท้า เป็นต้น

พฤติกรรมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งจะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ดังนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการณรงค์หาเสียง การเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น การเข้าร่วมประชุม วิจารณ์ การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งณรงค์ สินสวัสดิ์ (2539) กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับต่าง ๆ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยพรรคการเมืองหาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเดินขบวนหรือแสดงออกซึ่งการคัดค้านรัฐบาล การเลือกพรรคการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุด การเลือกอุดมการณ์ทางการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุด รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำการเมือง เป็นต้น พฤติกรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเด่น คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

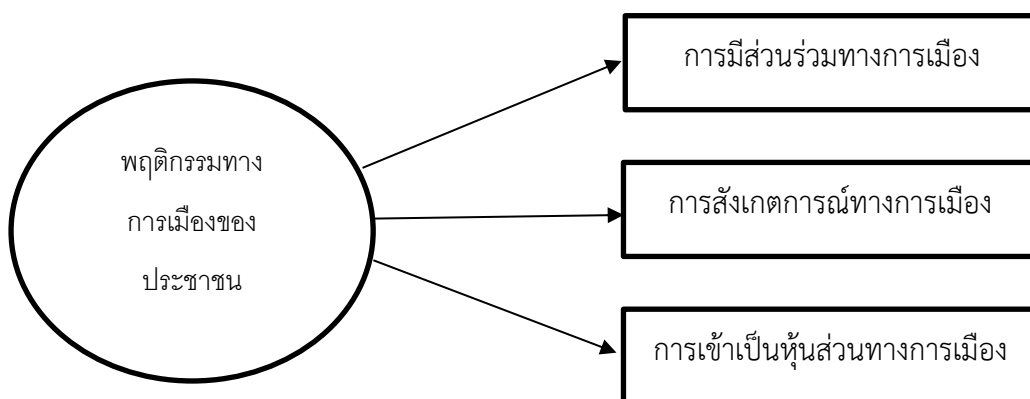
พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนแสดงหรือกระทำโดย ที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการทำงานของประเทศ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อกับนักการเมือง การอภิปรายหรือแสดงออกในปัญหาการเมือง รวมถึงการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งลักษณะการแสดงพฤติกรรมที่ออกมาต่างกันหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ การสังเกตการณ์ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมเป็นการแสดงออกโดยรวมของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งเป็นการแสดงออกภายนอก และการแสดงออกภายใน พฤติกรรมเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งบุคคลแสดงออกโดยผู้อื่นอาจเห็นได้หรือไม่ก็ตาม จะกระทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า พฤติกรรมจัดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่อินทรีย์เป็นผู้กระทำทั้งที่แสดงออกมาให้เห็น รวมทั้งที่ซ่อนเร้นไว้ภายใน และพฤติกรรมนั้นบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้ดี เช่น การนอน การเคลื่อนไหว อิริยาบถ

และกิริยาท่าทางต่าง ๆ จัดเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนการกระทำภายในบุคคล ซึ่งผู้อื่นไม่สามารถรับรู้ หรือสามารถสังเกตได้โดยตรง แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองมีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับความหมายของพฤติกรรมทางการเมืองโดยจะหยิบมากล่าวอ้างดังต่อไปนี้ มนัส นพรัตน์ (2541) กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางการเมือง ซึ่งการแสดงออกจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางการเมือง (Political socialization) หรือความสำนึกทางการเมืองของคนในชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) และความสนใจของคนในชาติด้วย สอดคล้องกับ ปัทมาภรณ์ จันทระ (2552) กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดสรรแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม เช่น พฤติกรรมของ คณะรัฐมนตรี พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของ ประชาชน พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงทางการเมือง พฤติกรรมของสมาชิกพรรคการเมือง พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์และพฤติกรรมของกลุ่มกดดันต่าง ๆ เป็นต้น และสอดคล้องกับภาวิณี โพธิ์มัน (2543) พฤติกรรมทางการเมือง คือ การแสดงออกและความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของมนุษย์ เป็นพฤติกรรมตอบสนองต่อกระบวนการทางการเมืองที่มีอยู่ในแต่ละระบบการเมือง อีกนัยหนึ่ง พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลเป็นการแสดงออกทางการเมืองอันเป็นผลมาจากความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของแต่ละบุคคลที่มีต่อ “ระบบการเมือง” รวมทั้ง รุจินทรา สงวนพงษ์ (2543) พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าโดยความคิดเห็น ศรัทธา หรือด้วยการกระทำ และวัลลภ วิบูลย์กุล (2544) พฤติกรรมทางการเมือง ในความหมายอย่างกว้างคือ การแสดงออกหรือไม่แสดงออกซึ่งการกระทำของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มต่อระบบการเมืองที่ดำรงอยู่เกี่ยวกับเรื่องของอำนาจ ผลประโยชน์ และการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนแสดงหรือกระทำโดย ที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการทำงานของประเทศ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อกับนักการเมือง การอภิปรายหรือแสดงออกในปัญหาการเมือง รวมถึงการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งลักษณะการแสดงพฤติกรรมที่ออกมาต่างกันหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ การสังเกตการณ์ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง (สัณญา เคนาภูมิ, 2559) จากแนวคิดและทฤษฎีที่นำเสนอเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

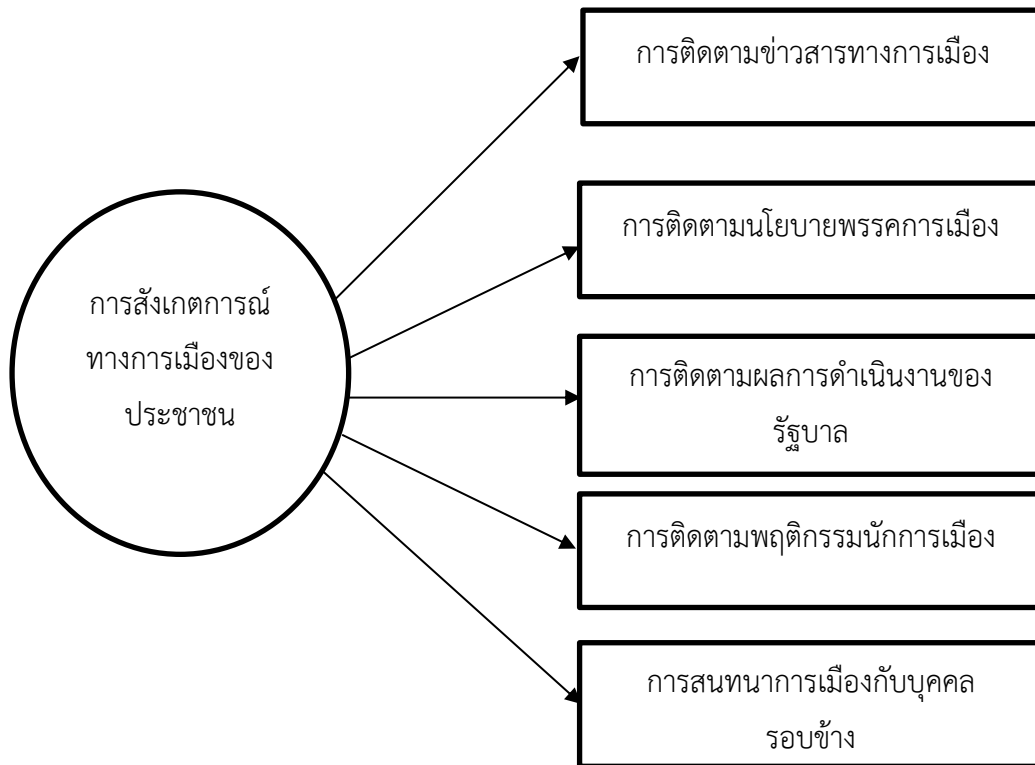
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

1. การสังเกตการณ์ทางการเมือง

สมนึก ภัททิยธนี (2552) ผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง หมายถึง โดยการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่ สอดคล้องกับงานของ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2551) ผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง (Political observant) การสังเกตการณ์ (Observation) หมายถึง การใช้ประสาทสัมผัส ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้น สรุปได้ว่าการสังเกตการณ์ทางการเมือง หมายถึง การเฝ้าดูติดตามและการพูดคุยเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวของนักการเมืองที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ข้าราชการ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มธุรกิจการเมือง ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และตลอดจนกลุ่มนักการเมืองต่าง ๆ โดยอาศัยประสาทสัมผัสโดยตรงที่เกิดขึ้นเพื่อหาข้อสรุปและข้อเท็จ สอดคล้องกับงานของ สุภางค์ จันทวานิช (2554) ผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองเพื่อค้นหาความจริงของปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยอาศัยประสาทสัมผัสโดยตรง ทำให้ได้ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ สิ่งที่ต้องสังเกตควรกำหนดกรอบที่ใช้ในการสังเกตดังนี้ คือ การกระทำของแต่ละบุคคล (Acts) คือ การสังเกตวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ถูกศึกษา เช่น ลักษณะเสื้อผ้าที่ใส่ อาหารที่รับประทาน สถานที่อยู่อาศัย แบบแผนการกระทำ (Activities) คือ การสังเกตการกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน เช่น การปรุงอาหาร การเพาะปลูก การจัดงานประจำปี การรักษาพยาบาล การสังเกตแบบแผนการกระทำเหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของสมาชิกในสังคมได้ การสังเกตคือการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการทำกิจกรรมร่วมกัน จนผู้ถูกศึกษายอมรับว่าผู้สังเกตมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน ผู้สังเกตจะต้องปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มคนที่ศึกษา โดยอาจเข้าไปฝังตัวอยู่ในเหตุการณ์ เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จนคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีนักวิจัยมาอาศัยอยู่ และงานเขียนของ สัตยญา เคนาภูมิ (2559) ผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง (Political observant) จึงหมายถึง การเฝ้าดูและการพูดคุย ติดตามสถานการณ์ทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวของตัวแสดงทางการเมืองที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ข้าราชการ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์กลุ่มธุรกิจการเมือง ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ตลอดจนกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ว่าเป็นไปในลักษณะหรือทิศทางใดทิศทางหนึ่งนอกจากการเฝ้าดูแล้วยังอาจรวมไปถึงการได้นั่งสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง อย่างไรก็ตามบุคคลจะมีพฤติกรรมของขึ้นการเป็นผู้เฝ้าสังเกตการณ์ทางการเมืองได้ บุคคลนั้นย่อมมีความสนใจทางการเมืองพอสมควร จากการรวบรวมและสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน โดยแบ่งบทบาทการเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำเป็นเรื่องของความสนใจทางการเมือง ระดับกลางนอกจากสนใจแล้วยังแสดงพฤติกรรมทางการเมืองเป็นการเบื้องต้น ส่วนระดับสูงเริ่มแสดงพฤติกรรมทางการเมืองมากขึ้น

สรุปประเด็นตัวบ่งชี้ การสังเกตการณ์ทางการเมือง ดังต่อไปนี้

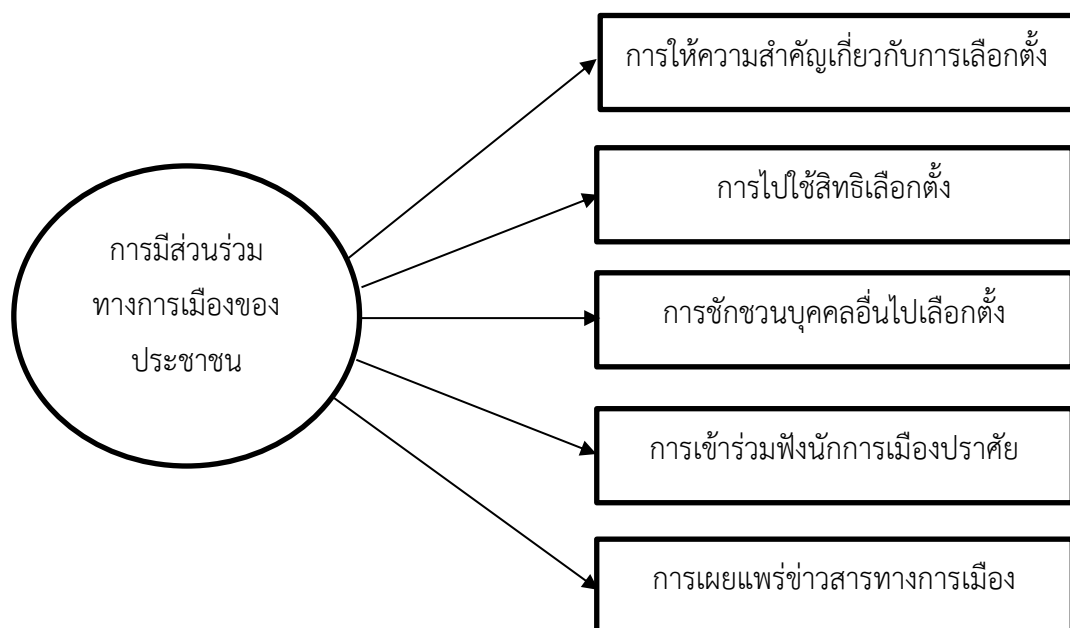
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

กริธี ลิ้าภรณ์ (2554) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในด้านจิตใจ และอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ที่จะกระทำในสิ่งกลุ่ม รับผิดชอบกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานของจรรยา บรรเทิง (2548 อ้างถึงใน Newstrom & Davis, 1993) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “เป็นการเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์กลุ่มที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ที่จะกระทำในสิ่งที่บรรลุเป้าหมายของกลุ่มและแบ่งความรับผิดชอบกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดการมีส่วนร่วม” ส่วนงานของปิยะฉัตร พึ่งเกียรติรัตน์ (2547) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมต่าง ๆ โดยสมัครใจซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อมในการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการติดตามข่าวสารการอภิปรายการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการเข้าร่วมประชุมการบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลักษณะการกระตือรือร้นของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาได้จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการการลงคะแนนเสียงตามบัญชีการเขียนและกล่าวสุนทรพจน์การณรงค์หาเสียงการแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่นการเสียภาษีการเป็นทหารและหน้าที่ด้านตุลาการ ดังนั้นสรุปได้ว่า

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและงานเขียนของ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) จึงหมายถึง การเข้าไปร่วมกระทำกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ การไปเลือกตั้ง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐการติดต่อกับทางราชการ การวิ่งเต้น (Lobby) กับผู้มีอำนาจของรัฐ การติดต่อกับนักการเมือง การเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะการบริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมือง การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง เป็นต้น

สรุปประเด็นตัวบ่งชี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังต่อไปนี้

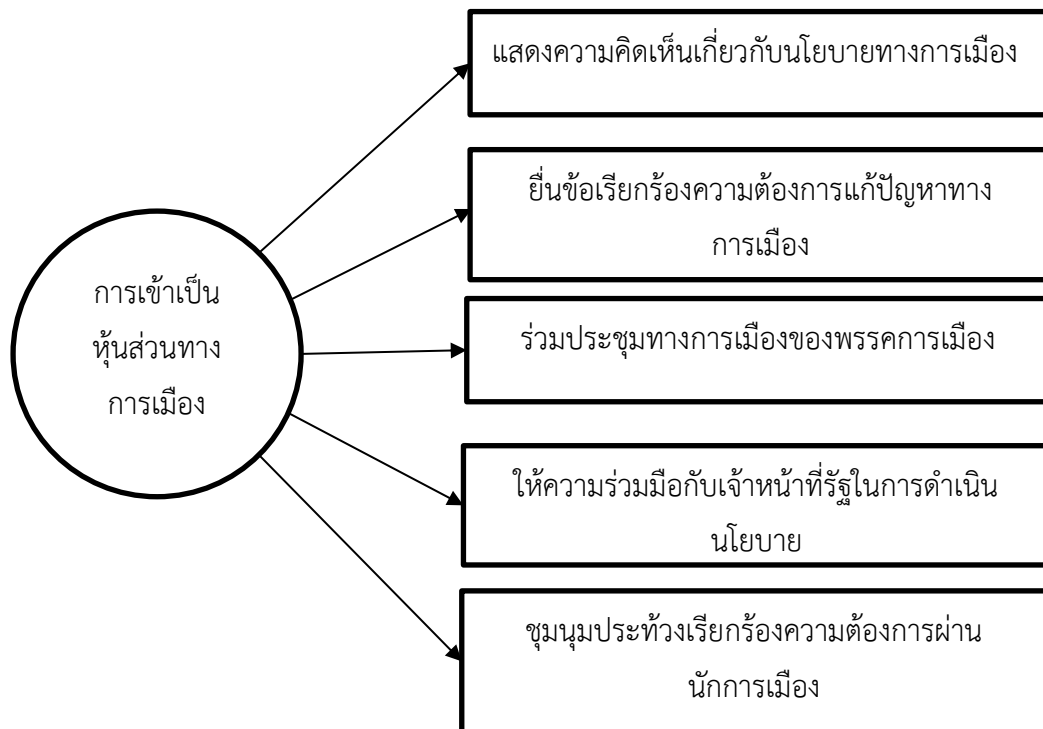

3. การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

พจนานุกรม English-Thai: Longdo Dictionary (2559) แปลว่า หุ้นส่วนความร่วมมือ พันธมิตร ห้างหุ้นส่วน โดยนัยแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเกี่ยวพันของสิ่งสองสิ่งขึ้นไปร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับองค์กร องค์กรกับองค์กร ได้เข้ามาร่วมกันกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และงานของสัญญาเคเนนาภูมิ (2559) และวรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาขวลิต (2547) บทบาทความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง (Political partnership) หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ ได้แก่ การเป็นเจ้าของร่วมกัน การออกแรง/ออกทุนเคลื่อนไหวการเมืองร่วมกัน การแบ่งปันรับผิดชอบ การแบ่งบทบาทการแสดงทางการเมือง การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น พฤติกรรมทางการเมืองของบทบาทความเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองเน้นที่เป้าหมายของการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองจึงมีลักษณะ 2 ประการ กล่าวคือ 1) รูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ (Political interest group) การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มหรือองค์กรในสังคม จะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศแต่อย่างใด สำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการเช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มชาวสวนยาง กลุ่มผู้ประกอบการเอกชนก็จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิม หรือการออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวก

ความสะดวกแก่กลุ่มของตน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายการค้าและการลงทุน ฯลฯ บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลจัดทำนโยบายหรือโครงการที่กลุ่มตนได้ประโยชน์ เช่น การสร้างบ่อนกาสิโน การขยายเวลาปิดสถานเริงรมย์ เป็นต้น หรือ 2) รูปแบบของพรรคการเมือง (Political party) เป็นการเข้ามารวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เป้าหมายหลักจะอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม การเข้ามารวมตัวกันของพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างผู้นำทางการเมืองการควบคุมติดตามและตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนก็สามารถเข้าไปเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรค การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ฯลฯ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหุ้นส่วนทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การออกแรงหรือออกทุนเคลื่อนไหวการเมืองร่วมกัน มีการแบ่งปันความรับผิดชอบ แบ่งบทบาททางการเมือง แบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น และร่วมกันจัดหาทรัพยากรและยุทธวิธีการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน

สรุปประเด็นตัวบ่งชี้ การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ดังต่อไปนี้

อภิปรายผล

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนโดยใช้กระบวนการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทำให้ได้กรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองในมิติต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมถึงปรากฏการณ์ของพฤติกรรมที่ประชาชนแสดงหรือกระทำ โดยที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการปกครองประเทศ หรือพฤติกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

เหมาะสมในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ว่าเมืองประกอบไปด้วยอะไรบ้างที่แสดงถึงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนนั้น พบว่า ประกอบด้วยพฤติกรรมด้านสังเกตการณ์ทางการเมือง ด้านส่วนร่วมทางการเมือง และหุ้นส่วนทางการเมือง สามารถอธิบายผลของพฤติกรรมตามปรากฏการณ์แห่งหลักการอาศัยกันเกิดขึ้น หรือลำดับการเกิด (Birth Order) ได้ว่า ในระดับขั้นแรก เมื่อประชาชนมีพฤติกรรมแห่งการสังเกตการณ์ เพียงแค่ทราบ แคร์ ดู เห็น ความเป็นไปทางการเมือง จากนั้นเกิดความสนใจทางการเมืองในระดับที่เข้มข้นชัดเจนกว่าเดิมคือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เริ่มจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดต่อกับนักการเมือง เป็นต้น จนนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองที่เข้มข้นในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม คือการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง เช่น การสมัครเป็นผู้แทนเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น แต่ทั้งนี้พฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละคนย่อมมีความชอบและสนใจในระดับที่แตกต่างกัน

บทสรุป

การศึกษากรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน พบว่า มีพฤติกรรมหลัก ๆ อยู่ 3 พฤติกรรม ได้แก่ 1) การสังเกตการณ์ทางการเมือง คือพฤติกรรม การเฝ้าดูและการพูดคุย ติดตามสถานการณ์ทางการเมือง หรือการเคลื่อนไหวของตัวแสดงทางการเมืองที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ข้าราชการ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มธุรกิจการเมือง ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ตลอดจนกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ว่าเป็นไปในลักษณะหรือทิศทางใดทิศทางหนึ่ง นอกจากการเฝ้าดูแล้วยังอาจรวมไปถึงการได้นั่งสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับนักการเมือง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ พฤติกรรมการเข้าไปร่วมกระทำกิจกรรมทางการเมือง เช่น การไปเลือกตั้ง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับทางราชการ การวิ่งเต้น (Lobby) กับผู้มีอำนาจของรัฐ การติดต่อกับนักการเมือง การเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะ การบริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมือง การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง เป็นต้น และ 3) การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง บทบาทความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง (Political partnership) หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ ได้แก่ การเป็นเจ้าของร่วมกัน การออกแรง/ออกทุน เคลื่อนไหวการเมืองร่วมกัน การแบ่งปันรับผิดชอบ การแบ่งบทบาทการแสดงทางการเมือง การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรัญญา บันเทิง. (2548). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอ เอ พรินติ้ง.
- ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2539). *ภาค 1 ซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในจิตวิทยาการเมือง*. กรุงเทพฯ: วชิรรินทร์การพิมพ์.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2541). *จิตวิทยาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์

- ภาวิณี โพธิ์มัน. (2543). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรพล ทศมาศและคณะ. (2560). การเขียนบทความวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการตีพิมพ์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4 (1)
- ภริณี ลิลาภรณ์. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมาบชุลุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปัทมาภรณ์ จันทรรคนา. (2552). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติศิริ. (2547). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยปัตตานี.
- มติชนออนไลน์. (2560). ถอดรหัสประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับมีชัย เห็นด้วยกับคำถามพ่วง. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2562, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_242035
- มนัส นพรัตน์. (2541). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปากแพรก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุจิณทร สวงพงษ์. (2543). ความสนใจทางการเมืองกับการรับรู้ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครต่อบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.). วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาขวลิต. (2547). หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. กรุงเทพฯ : รำไทยเพรส.
- วัลลภ วิบูลย์กุล. (2544). การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คันสนีย์ ตันติวิท. (2543). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). “การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย: แนวคิดและรูปแบบลักษณะ” *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 33 (2), 89-119.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2552). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kenaphoom, Sanya. (2013). The Creating of the Survey Research Conceptual Framework on Public Administration. *Valaya Alongkorn Review*, 3 (2), 169-185.
- _____. (2014A). “Research Philosophy: Quantity Quality: *Journal of Political Science and Law, RajabhatKalasin University*, 3 (2), 49-51.
- _____. (2014B). Establish the Research Conceptual Framework in Public Administration by the Rational Conceptual thinking. *Phetchabun Rajabhat Journal*, 16 (1), 1-19.

- _____. (2014C). A Creation of a Research Conceptual Framework for Public Administration by Knowledge Management Methodology. *Journal of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani University*, 5 (2), 13-32.
- _____. (2014D). *The creating of Quantitative Research Conceptual Framework of Public Administration by Literature Review. Udonthani Rajabhat University Journal of Humanities and Social Science*, 3 (1), 1-24.
- _____. (2015). The research Conceptual Framework Establishment by the Grounded Theory. *VRU Research and Development Journal*, 10 (3), 93-103.

Reference

- Charanya Bunternng. (2005). *Participation in rural development*. Bangkok: OA Printing.
- Narong Sinsawat. (1996). *Region 1 Determines human behavior in political psychology*. Bangkok: Watcharin Printing.
- Shongphol Phoomphat. (1998). *Social Psychology*. (2nd ed). Bangkok: Educational Technology Center. Sriprathum University.
- Boontham kitpridaborisut. (2008). *Social science research methods*. Type (10thed) Bangkok: Chamchuri Product.
- Phawinee Phomun. (2000). *Political participation patterns of people in the subdistrict administrative organization: a case study of Khun Khong Subdistrict, Hang Dong District, and Chiang Mai Province*. Master of Science Thesis Department of City and Government Chiang Mai University.
- Phattharaphon Totsamas etal. (2017). *Writing academic articles in public administration for publication*. Journal of Research and Development Institute Rajabhat Maha Sarakham University, 4 (1)
- Phiradee Liaphakorn. (2011). *Factors affecting community participation in environmental management in pollution control areas A case study of Mapchalud community, Mueang district, Rayong province*. Term paper (Environmental Management). Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Pattamaporn Chantarakana. (2009). *Political participation of the middle class in Mueang Chiang Rai district Chiang Rai province*. Independent study according to the Master of Arts degree program Political administration Chiang Mai University.
- Piyachat Pungkiatrusmee. (2004). *Political participation of the Village Women Development Committee (KPSS) in Pattani Province*. Thesis Education for Community Development. Pattani University.

- Matichon Online. (2560). Decoding the referendum to accept the draft constitution. Agree with the tow question. Searched on April 25, 2019, from https://www.matichon.co.th/columnists/news_242035
- Manat Nopparat. (1998). *Political participation of people in local government: A case study of Pak Phraek Subdistrict Municipality*. Master of Arts Thesis (Political Science), Ramkhamhaeng University.
- Ruchintra Saguanphong. (2000). *Political interests and perceptions of voters in Bangkok on the role of the Election Commission. (Election Commission)*. Master of Communication Arts Thesis Communication Arts, Graduate School, Dhurakij Pundit University.
- Worathip Meemak & Chiwin Chayavalit. (2004). *Democratic civic duties With the King as Head of State*. Bangkok: Thai Press.
- Wanlop Wibunkul. (2001). *Perception of news and political behavior of teachers under the office of Nong Bua Lam Phu Provincial Primary Education*. Master of Education Thesis Department of Development Studies Khonkaen University.
- Sansanee Tantiwit. (2000). *General Psychology*. Bangkok: Thammasat University.
- Sanya kenaphoom. (2016). Democracy political decisions: concepts and styles *Humanities, Social Sciences*, 33 (2) 89-119.
- Somnuk Phattiyathani. (2009). *Educational research foundation*. (5thed) Kalasin: Coordination of printing.
- Supang Chantawanich. (2011). *Qualitative research methods*. Bangkok: Chulalongkorn University.